

לשמוע קול תורה – מצווה בפרשה

פרשת פינחס

מינוי רב עיר

שאלה הלכתית מעשית: רב של עיר הלך לעולמו אחרי עשרות שנים של הנהגה רוחנית מבורכת ושירות נאמן של הציבור. בנו הוא אדם ראוי, תלמיד חכם ומעורב בדעת עם הבריות. האם הבן יורש את אביו בתפקיד הרבנות, או שהדבר נתון לדעתם של בני העיר?

את התשובה נוכל ללמוד מפסוקים בפרשתנו. לאחר פרשת בנות צלפחד מזכיר ה' למשה כי הוא לא ייכנס לארץ עם העם. לשמע הדברים מבקש משה רבנו מה' למנות לו מחליף:

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל ה' לֵאמֹר. יִפְקֹד ה' אֶל־לֵהִי הַרוּחַת לְכָל בֶּשֶׂר אִישׁ עַל הַעֲדָה. אֲשֶׁר יֵצֵא לְפָנֶיהֶם וְאֲשֶׁר יֵבֵא לְפָנֶיהֶם... וְלֹא תִהְיֶה עֲדַת ה' כְּצֵאן אֲשֶׁר אֵין לָהֶם רֵעָה (במדבר כז, טו-יז).

וכך מפרש רש"י:

יִפְקֹד ה' – כיון ששמע משה שאמר לו המקום תן נחלת צלפחד לבנותיו אמר הגיע שעה שאתבע צרכי שיירשו בני את גדולתי. אמר לו הקדוש ברוך הוא לא כך עלתה במחשבה לפני, כדאי הוא יהושע ליטול שכר שימושו שלא מש מתוך האהל.

ודאי שבנו של משה רבנו היה ראוי להנהגה, שאם לא כן לא היה משה רבנו מציע למנותו, ואף על פי כן אמר לו הקב"ה כי ההחלטה אינה בידי – וכי ממשיכו בתפקיד לא יהא בנו כי אם תלמידו.

במקרה של משה דמות היורש נקבעה על ידי הקב"ה, אולם כיצד יודעים את מי למנות כאשר הבחירה נתונה בידי בני אנוש? חכמינו לימדונו שבבחירת רב או מנהיג יש לפנות לציבור:

אמר רבי יצחק: אין מעמידין פרנס על הצבור אלא אם כן נמלכים בצבור, שנאמר "ראו קרא ה' בשם בצלאל" (שמות לה, ל). אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: משה, הגון עליך בצלאל? אמר לו: ריבונו של עולם, אם לפניך הגון – לפני לא כל שכן. אמר לו: אף על פי כן, לך אמור להם. הלך ואמר להם לישראל: הגון עליכם בצלאל? אמרו לו: אם לפני הקדוש ברוך הוא ולפניך הוא הגון – לפנינו לא כל שכן (ברכות נה, א).

אומנם יש עניין בהלכה שבן ראוי ימשיך את תפקידו של אביו, כדברי הרמ"א:

אפילו בנו ובן בנו לעולם קודמים לאחרים כל זמן שממלאים מקום אבותיהם ביראה והם חכמים קצת (יורה דעה רמה, כב);

אולם דין זה חל רק אם זהו רצון הציבור, כמפורש בהמשך דברי הרמ"א:

ובמקום שיש מנהג לקבל רב על זמן קצוב או שמנהג לבחור במי שירצו – הרשות בידם.

בימינו דמות הרבנים המכהנים נקבעת בדרך של בחירות כאלה או אחרות, ועל כן אי אפשר לכפות על הציבור לקבל את בנו של הרב שנפטר; עליו להציג את מועמדותו לצד שאר המועמדים, והציבור יבחר את המועמד הראוי ביותר בעיניו.

שאל דוד בצ'קו